DO ZADNJEGA UTRIPA V SLUŽBI DOMOVINE

V petek zvečer smo nenadoma onemeli, presunjeni od žalostne radijske vesti, da je okoli 18. ure popoldne umrl v Parizu predsednik Zvezne ljud. skupščine tovariš Moša Pijade. Okoli 13. ure popoldne je prispel s posebnim francoskim letalom iz Londona, kjer se je mudil na čelu jugoslovanske parlamentarne delegacije, v Pariz. Svoji soprogi je že pred tem potožil, da je utrujen, vendar je še vseskozi opravljal svoje državniško delo. Ko so šli ostali člani delegacije ogledovat Pariz, se je Moša umaknil v svojo sobo. Okoli pol šeste ure je dobil prvi srčni napad. Jugoslovanski veleposlanik v Franciji dr. Aleš Bebler je takoj poklical zdravnika, vendar je veliki revolucionar Moša, še preden je zdravnik prišel, ob 18. uri izdihnil, zadet od srčne kapi. Naš veleposlanik in soproga tovariša Pijada sta bila vseskozi pri njem.

Vest o smrti Moše Pijada se je hitro razširila v jugoslovanski koloniji po Parizu in drugod. Komaj pol ure kasneje so se zbrali pred rezidenco jugoslovan. veleposlaništva mnogi člani poslaništva, parlamentarne delegacije in drugi. Po izjavah obeh pariških kardiologov je nastala nagla smrt Moše Pijada predvsem zaradi izrednega telesnega napora v zadnjih mesecih. Zdravniki mu niso mogli zaradi naglega napada nuditi pomoči in je nesreča nastopila v nekaj minutah. Posmrtne ostanke pokojnika so s posebnim jugoslovanskim letalom prepeljali v Beograd.

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. ŠT. 22 — CENA DIN KRANJ, 18. MARCA 1957

VELIKI REVOLUCIONAR MOŠA PIJADE UMRL

S smrtjo predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada so jugoslovanski narodi izgubili enega največjih sinov, neustrašenega borca, revolucionarja, komunista, državnika, politika, človeka, ki smo mu vedno tako radi prisluhnili.

Pokojni Moša Pijade je bil rojen 4. januarja 1890. leta v Beogradu. Sedem in tridéset let je bil član Komunistične partije Jugoslavije. Njegovo življenje je bilo vseskozi najtesneje povezano z bojem naše Komunistične partije in vseh delovnih množic za socialno in narodno osvoboditev.

V svoji mladosti je študiral slikarstvo v Beogradu, Münchenu in Parizu. Že leta 1910 se je začel ukvarjati z novinarstvom. Kmalu po prvi svetovni vojni leta 1919 je začel v Beogradu izdajati dnevnik „Slobodna reč", ki je bil poleg komunističnega tiska najnaprednejše glasilo v stari Jugoslaviji. Leto dni kasneje je sodeloval v centralnem partijskem glasilu „Radničke novine", leta 1920 pa je postal tudi sekretar partijske organizacije „Dunav" v Beogradu.

Po aretaciji izvršnega odbora Komunistične partije Jugoslavije leta 1921 je pokojni Moša prišel v izvršni odbor KPJ. Leto dni kasneje je zastopal KPJ na II. konferenci balkanske komunistične federacije v Sofiji. Leta 1921 je morala Partija preiti v ilegalo. Pri tem je vztrajno izpopolnjevala ilegalne, pa tudi legalne oblike dela. Tako je bila leta 1923 osnovana Delavska Partija Jugoslavije, v kateri je bil Moša Pijade najaktivnejši organizator. Urejeval je tudi časopis „Radnik", kasneje pa „Okovani radnik". Ko je bil ta časopis, in tudi Neodvisna delavska partija, prepovedan, mu je bila zaupana organizacija ilegalnega tiska v Beogradu. V tej tiskarni so tiskali tudi „Komunista" kot ilegalno glasilo KPJ. Ko je policija v februarju 1925 to tiskarno izsledila, so pokojnega Mošo Pijado aretirali in obsodili na 12 let težke ječe. Večidel teh 12 let je Moša Pijade prebil v kaznilnici v Sremski Mitrovici, leta 1934 pa so ga s skupino komunistov obsodili še na dve leti težke ječe zaradi politične dejavnosti in nenehnih bojev, ki so jih vodili komunisti v kaznilnicah. Centralni komite Partije je imenoval Mošo za svojega zastopnika v kaznilnici. Tu je predaval v mnogih tečajih in poučeval mlajše tovariše, kako je treba delati za Partijo, jim pomagal in jih seznanjal z marksizmom in leninizmom. V ječi je Moša Pijade prevedel tudi največje delo marksizma „Kapital". Razen tega je prevedel tudi druga važna dela znanstvenega marksizma „Komunistični manifest", „Bedo filozofije" in uvod v delo „Kritika politične ekonomije".

Leta 1939 je Moša Pijade po štirinajstih letih zapora in trpljenja prišel v Beograd in začel spet aktivno delati v Partiji. Že januarja 1940 ga je policija ponovno aretirala. Odgnali so ga v koncentracijsko taborišče v Bileća, kjer je bil do aprila 1940. V februarju naslednjega leta so ga znova aretirali in izpustili šele dva dni pred fašističnim napadom na Jugoslavijo. Na V. državni konferenci je bil Moša Pijade izvoljen za člana Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije. Po vdoru okupatorja v Jugoslavijo je bil pokojni Moša organizator vstaje v Črni gori in je sodeloval v julijskem uporu. Pozneje je prešel v Vrhovni štab. Izredna njegova zasluga je tudi pri ustanavljanju ljudskih odborov in organiziranju zaledja. Aktivno je sodeloval pri ustvarjanju AVNOJ in je bil na II. zasedanju v Jajcu izvoljen za podpredsednika tega prvega predstavniškega telesa nove Jugoslavije. Avgusta 1944 je odšel v Moskvo, od koder se je vrnil 7. novembra istega leta. Od tedaj dalje je delal v zakonodajstvu. V ustavodajni skupščini je bil predsednik ustavodajnega odbora, za tem predsednik zakonodajnega odbora Ljudske skupščine Srbije in podpredsednik Prezidija ljudske skupščine Jugoslavije. Kot član jugoslovanske delegacije je 1946. leta sodeloval na mirovni konferenci v Parizu. Zlasti velike pa so njegove zasluge pri izgradnji ustavnega in pravnega sistema FLRJ.

Na V. kongresu Komunistične partije Jugoslavije leta 1948 je bil tov. Moša Pijade izvoljen za člana Politbiroja CK KPJ. Razen državnih funkcij in funkcij, ki jih je opravljal v političnih in družbenih organizacijah, je bil pokojni Pijade tudi vodja jugoslovanske parlamentarne delegacije, ki je leta 1951 obiskala Veliko Britanijo in Francijo. Leto dni kasneje je vodil parlamentarno delegacijo v Grčijo, 1955. leta v Bolgarijo in leto dni kasneje še v Zahodno Nemčijo. Na VI. kongresu je bil ponovno izvoljen za člana Izvršnega komiteja CK ZKJ, za predsednika Zvezne ljudske skupščine pa je bil izvoljen 28. januarja 1954. Razen tega je bil član predsedstva Zveznega odbora SZDL, Centralnega odbora Zveze borcev, redni član Srbske akademije znanosti, Združenja novinarjev Jugoslavije, Združenja likovnih umetnikov.

Za svoje nesebično in požrtvovalno delo v korist vsega delovnega ljudstva, za svoje zasluge v narodnoosvobodilni borbi in za izredno veliko delo pri graditvi socialistične domovine, je dobil številna priznanja: Red narodnega heroja, Red junaka socialističnega dela, Red Bratstva in enotnosti, Partizansko zvezdo, odlikovanje „Zasluge za narod" in druga odlikovanja.

S smrtjo tovariša Moše Pijada smo izgubili enega izmed največjih sinov naše socialistične domovine, delavski razred in delovno ljudstvo sta izgubila svojega prvoborca, doslednega revolucionarja, priljubljenega tovariša in voditelja — vzornega komunista. Njegova neustrašenost, vztrajnost, zavest, iniciativnost bodo svetal vzgled vsem današnjim in bodočim rodovom pri graditvi socializma.

Slava tovarišu Moši Pijadu!

IZVRŠNEMU KOMITEJU CENTRALNEGA KOMITEJA ZKJ BEOGRAD

Potrti spričo nenadne smrti velikega sina jugoslovanskih narodov, tovariša Moše Pijada, Vam izražamo v imenu vseh gorenjskih komunistov in vsega gorenjskega prebivalstva globoko sožalje.

Moša Pijade je bil za nas vedno človek — komunist, ki nas je s svojim zgledom plemenitil in navdihoval pri delu za dobrobit domovine in ljudstva, človek, ki se je sleherni trenutek ves razdajal za revolucionarne cilje delavskega razreda in delovnega ljudstva sploh.

Njegovo delo vzbuja v nas neizmerno spoštovanje, saj je v najtežjih dneh pred vojno, med vojno in po njej, znal odločno, neomajno in prepričljivo razvijati in širiti ideje marksizma - leninizma ter se boriti za njihovo čistost.

S svojim zgledom — z besedo in peresom — je ogromno pripomogel h graditvi novih, socialističnih odnosov med ljudmi. Njegov lik bo ostal vedno v nas kot svetal zgled požrtvovalnosti, doslednosti, borbenosti in humanosti.

OKRAJNI KOMITE ZKS KRANJ

TE DNI PO SVETU

△ Ves svetovni tisk je posvetil veliko pozornost nenadni smrti predsednika naše Zvezne skupščine Moše Pijada. Vsi pariški časniki objavljajo obširna poročila o njegovi smrti na prvih straneh. Tudi pariške izdaje ameriških časnikov objavljajo poročila o smrti tov. Pijada na prvih straneh in poudarjajo njegove zasluge za razvoj FLRJ. Zahodno nemški časniki so na prvih straneh objavili življenjepise Moše Pijada. Poljski časniki objavljajo slike in življenjepise Moše Pijada. Obširno poročajo o smrti tov. Moše Pijada tudi italijanski časniki. Večje svetovne agencije so objavile daljša poročila o smrti in življenjepisne podatke Moše Pijada. O njegovi smrti so med drugimi poročale tudi radijske postaje Washington, Moskva, London, Pariz, Budimpešta, Varšava, Dunaj, Berlin. Sožalne brzojavke so poslali naši skupščini predstavniki številnih tujih skupščin in vlad.

△ Kot poročajo iz Pariza, bo prispela v torek v Jugoslavijo na povabilo Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije posebna delegacija Komunistične partije Francije. Delegacija francoskih komunistov se bo mudila pri nas teden dni in vodila razgovore o sodelovanju med obema Partijama.

△ Pri letalski nesreči v Manchestru v Angliji je izgubilo življenje 5 članov posadke in 15 potnikov štirimotornega potniškega letala »Viscount«, ki je ob pristajanju strmoglavilo na zemljo.

△ Ciprska organizacija borcev za neodvisnost EOKA je spet predlagala prekinitev sovražnosti na otoku in miroljubno ureditev vprašanja neodvisnosti otoka. Kot pogoj za pogajanja stavijo ciprski nacionalisti izpustitev nadškofa Makariosa, ki so ga Angleži zaradi zvez s ciprskimi gverilci zaprli in internirali.

△ Predstavnik zahodnonemške vlade je izjavil, da so ameriške čete, ki se nahajajo na nemškem ozemlju, oborožene z atomskim orožjem: z atomskimi bombami, atomskimi topovskimi granatami in raketami. Pripomnil je, da bi to orožje uporabili samo po sklepu sveta Atlantskega pakta. Vodja zahodnonemških socialnih demokratov Ollenhauer je izjavil novinarjem, da bo pojav atomskega orožja v Zahodni Nemčiji še bolj otežkočil sporazume med Sovjetsko Zvezo in zahodnimi silami o bodočnosti in združitvi Nemčije.

△ V Beogradu so naši predstavniki podpisali trgovinski sporazum s Češkoslovaško, po katerem bomo letos izmenjali blaga v vrednosti 24 milijonov dolarjev. Iz CSR bomo uvažali stroje, vozila, kemijske in farmacevtske proizvode, surovine, polizdelke in razno drugo blago, izvažali pa bomo tja večjidel živila, surovine in polizdelke.

△ Iz Manile poročajo, da se je letalo s filipinskim ministrskim predsednikom nekje izgubilo. Pristati bi namreč moralo že včeraj v zgodnjih jutranjih urah na letališču v Manili, toda tudi nekaj ur po napovedanem prihodu letala ni bilo. Ne vedo še, ali je moralo letalo prisilno pristati ali pa se je zrušilo.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNIK / UREJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI UREDNIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 — TELEFON UPRAVE ŠT. 475 / TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 61-KB-1-Ž-136 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

KRIZA V DEŽELI TISOČERIH OTOKOV

Politične težave v Indoneziji so dosegle vrhunec z odstopom predsednika vlade dr. Alija Sastroamidjoja. Oblast je prevzel predsednik republike Sukarno in uvedel obsedno stanje po vsej deželi.

Začelo se je že lani decembra, ko se je vojaško poveljstvo na otoku Sumatri uprlo centralni vladi. Od tedaj se je uporniško gibanje razširilo tudi na druge otoke, razen na Javo, kjer je sedež vlade. Zdaj pa je tudi od tam slišati glasove o krajevnih uporih.

V deželi 3000 otokov so prav zaradi razcepljenosti na tako številne in med seboj (gospodarsko in zgodovinsko različne) ločene dele zelo močne sredobežne sile. Te si prizadevajo razbiti sedanji togi centralistični sistem, ki ga je osrednja vlada v Džakarti podedovala še od holandske kolonialne vladavine.

Gre predvsem za nasprotje med otokom Javo in ostalim otočjem. Privilegirani položaj Jave so nekateri začeli imenovati s posebnim imenom »javanski centralizem« ali kar skrajšano »javacentrizem«. Na Javi prebiva več ko dve tretjini vseh prebivalcev Indonezije, čeprav meri otok komaj desetino vse površine republike na največjem otočju sveta. Kljub tako veliki premoči v prebivalstvu pa daje otok le petino vseh izvoznih izdelkov, ki prinašajo devize. Ostali obmejni otoki pa so, čeprav redkeje naseljeni, zato dosti bogatejši. Sama Sumatra, kjer se je začel sedanji upor, daje 70 % vseh izvoznih proizvodov, predvsem kavčuk in petrolej. Za težnjami po avtonomiji se torej marsikje skrivajo tudi lokalistične in partikularistične težnje posameznih krajevnih oblastnikov, ki bi si radi pridržali levji delež velikanskih dohodkov z gumijevih plantaž in naftonosnih polj.

Nevzdržnost sedanjega pretiranega centralističnega sistema in delno upravičenost zahtev po avtonomiji je sprevidel sam predsednik republike Sukarno, danes bržkone najmočnejša in najvplivnejša politična osebnost v razdvojeni Indoneziji. V programu, ki ga je objavil indonezijskemu ljudstvu 21. februarja, je med drugim naznanil tudi decentralizacijo in avtonomijo v državni upravi.

Upornikov to še ni zadovoljilo, čeprav so drugače vdani predsedniku republike, ampak so še dalje zahtevali odstop premierja Sastroamidjoja in to končno tudi dosegli.

Drugo vprašanje pa, ki je izzvalo nezadovoljstvo, zlasti med verskimi strankami, je bil sklep predsednika Sukarna, da ustanovi Nacionalni svet, v katerem bi bili predstavniki vseh strank, vštevši tudi komuniste. Sukarno je tako hotel dati deželi tisto trdnost, ki jo Indonezija pogreša že vse od razglasitve neodvisnosti 1945. leta. Že 11 let je indonezijska vlada na zelo negotovih tleh. V teh 11 letih se je na krmilu države izmenjalo nič manj ko 16 vlad — število, ki ga prekaša samo še francoski »rekord«! Tudi volitve lani niso prinesle zaželene trdnosti. V sedanjem parlamentu je med 260 poslanci 29 različnih strank ali povprečno po 9 poslancev v vsaki izmed njih. V vladni koaliciji pa je bilo dozdaj 9 različnih skupin. Posebno politično silo pomeni vojska, v kateri je zelo veliko Zahodu naklonjenih oficirjev. Zaradi nesporazuma z vojsko je moral dosedanji predsednik vlade Sastroamidjojo že enkrat odstopiti; vojska pa je tudi sedaj pobudnik upora proti vladi in ponekod tudi nasprotnik udeležbe komunistov v Nacionalnem svetu. Sukarno pa povsem upravičeno meni, da v vseljudskem predstavništvu ni mogoče zanemariti Komunistične partije, za katero stoji 6 milijonov volivcev.

Za protikomunistično gonjo in delno tudi za upori je čutiti tuji vpliv. Kolonialna dediščina in gospodarske težave so že same po sebi zelo veliko breme za mlado republiko; vse te tegobe pa še povečuje vmešavanje od zunaj in rovarjenje tujega kapitala znotraj dežele. Prav sedanje zasedanje pakta za jugovzhodno Azijo (SEATO) pod ameriškim pokroviteljstvom, je vnovič zbudilo zaskrbljenost v Džakarti. SEATO je že takoj po ustanovitvi kazal neverjetno zanimanje za republiko na tisočerih otokih; skušal je izkoristiti njene težave, da bi jo spravil v svoj pogubni objem. Toda Indonezija je vse doslej ostala zvesta tradiciji Bandunga — nevključevanja v vojaške bloke in politiki miroljubnega sožitja. Upati je, da bo Sukarnu uspelo premostiti globoka nasprotja, ki razdirajo njegovo deželo, čeprav bo moral v ta namen zastaviti ves svoj ugled in vpliv.

MARTIN TOMAŽIČ

GORENJSKA ŽALUJE

DELAVSKI SVET ŽELEZARNE JESENICE — V TRAJEN SPOMIN TOV. MOŠI PIJADU

Delavski svet Železarne Jesenice je na žalni komemoraciji za pokoj. predsednikom Zvezne ljudske skupščine, tov. Mošo Pijadom sklenil podeliti v spomin velikega pokojnika 5 milijonov din za zgraditev spomenika padlim za svobodo na Jesenicah.

GORENJSKA METROPOLA V NEMI ŽALOSTI

Kranj, 16. marca. — Občinski komite ZKS in Občinski odbor SZDL v Kranju sta v sporazumu s terenskimi organizacijami Zveze komunistov in Socialistične zveze sklenila, da bodo žalne svečanosti in komemoracije za umrlim predsednikom Zvezne ljudske skupščine Mošo Pijadom jutri po vseh terenih in tovarnah. Vse množične organizacije v občini pa bodo pripravile jutri — v ponedeljek — osrednjo žalno komemoracijo ob 16. uri v zgornji dvorani Sindikalnega doma.

Občinski komite je tudi sklenil, da naj podjetja namesto vencev in delegacij prispevajo določene zneske za dograditev Sindikalnega doma v Kranju, saj se bodo na ta način najprimerneje oddolžili spominu velikega pokojnika-revolucionarja.

ZGORNJESAVSKA DOLINA ŽALUJE

Kranjska gora, 16. marca. — Vsa zgornje-savska dolina se je ob tragični novici, ki je prispela včeraj iz Pariza, zagrnila v žalost. Na vseh hišah so izobešene zastave na pol droga. Vse prireditve so bile brž odpovedane. Organizacije sklicujejo žalne seje. DPD Svoboda pa pripravlja komemoracijo za umrlim predsednikom Zvezne ljudske skupščine. -zk

ČRNE ZASTAVE V TRŽIČU

Tržič, 17. marca. — Vest o smrti Moše Pijada je užalostila tudi tržiške občane. V soboto je bil Tržič v črnih zastavah. Ponekod so bile že žalne komemoracije. Nižja Gimnazija pa je posvetila eno šolsko uro spominu velikega pokojnika. — V podjetjih bodo žalne svečanosti jutri. Žalno sejo bo imel tudi ObK ZKS, ObO SZDL in Občinski ljudski odbor jutri v dopoldanskih urah. Žalne svečanosti društvenih in družbenih organizacij v okoliških vaseh občine pa bodo jutri popoldne. — Vse šole bodo v ponedeljek zaprte, v torek pa bodo prvo učno uro posvetili spominu na velikega pokojnika. J. R.

OBVESTILO VSEM ŠOLAM

Državni odbor za pogreb predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada je sklenil, da v ponedljek, dne 18. marca v vseh šolah ne bo pouka. Pouk se bo pričel šele v torek. Prvo uro pouka naj bi vse šole uporabile za spomin na velikega sinu našega naroda.

V zadnjih dneh tedna padavine in ohladitev. V doglednem času je pričakovati razdobje nizkih, skoraj zimskih temperatur s sneženjem.

naša kronika

TEČAJ ZA TRENERJE PIV METODE

Te dni je na Polževem organiziral Zavod za organizacijo dela in varnost pri delu LRS razne tečaje. Razen informativnih tečajev personalne službe je bil tudi peti tečaj za trenerje PIV metode. Med tečajniki je bilo tudi nekaj zastopnikov industrijskih podjetij z Gorenjske. Udeležba na teh tečajih bo prav gotovo pripomogla k boljši organizaciji dela in varnostne službe v podjetjih kranjskega okraja. C. R.

OBRATNI ZDRAVNIKI PODJETIJ IZ SLOVENIJE SO ZBOROVALI

V petek in soboto so zborovali na Jesenicah zdravniki tovarniških obratnih ambulant iz vse Slovenije. Na sestanku so razpravljali o organizacijsko-administrativnih problemih kurativne in preventivne zdravniške službe in sprejeli o enotnem urejevanju administrativnega vodenja službe v vseh obratnih ambulantah pomembne sklepe. Udeleženci posveta so poslušali tudi nekatera posebna zdravniška predavanja. U.

BLED VKLJUČEN V MEDNARODNI LETALSKI PROMET

JAT bo letos prvič vključil Bled v mednarodni letalski promet. To bo nedvomno prispevek k razvijanju turizma na Gorenjskem.

S 16. junijem bo upostavljen redden letalski promet na progi Dunaj—Bled—Dubrovnik in obratno ter na progi Beograd—Zagreb—Bled in obratno. Vsak torek in soboto bo potniško letalo priletelo z Dunaja na letališče v Lescah ter potem nadaljevalo let v Dubrovnik. Iz Dubrovnika bo prihajalo letalo na Bled vsak ponedeljek in petek ter nato odletelo proti Dunaju, kjer bo zveza z drugimi evropskimi letalskimi progami. Na progi Beograd—Zagreb—Bled bo letalo letelo trikrat tedensko. Letalski promet na teh dveh progah bo trajal od 16. junija do 16. septembra. Urediti pa je treba še avtobusne zveze letališče Lesce — Bled in Lesce — Ljubljana.

PO OBČINAH SE PRIPRAVLJAJO NA DAN MLADOSTI

V torek so predsedniki okrajnih športnih podzvez in zvez ter predstavniki organizacij v Kranju razpravljali o pripravah na 25. maj — Dan mladosti. Da bo ta dan čim dostojneje proslavljen, bodo vsa tekmovanja in prireditve v mesecu maju posvečena temu prazniku. Ljudska tehnika bo verjetno pripravila v tem času poseben spored prireditev, ki bodo verjetno trajale ves mesec, posvečene pa bodo 25. maju. Posamezne občine bodo za ta tekmovanja pripravile programe, okrajni forumi pa jim bodo nudili pomoč.

JESENIČANI SI ŽELIJO VEČ USLUŽNOSTNIH OBRATOV

Pred dnevi je bil občni zbor osnovne organizacije SZDL Grobelje. Razpravljali so o najvažnejših domačih gospodarskih in političnih problemih in tekočih problemih Jesenic.

Želja vseh je bila, da bi na Jesenicah ustanovili več uslužnostnih obratov — pralnico, likalnico, biro za gospodinjsko pomoč itd., katerih sedaj na Jesenicah še ni. Sklenili so tudi, da se bodo množično udeležili zbora volivcev, ki bo 21. marca na Jesenicah. Upajo, da se bodo teh zborov udeležili tudi zastopniki Občinskega odbora SZDL Jesenice, ki se vabilu občnega zbora niso odzvali.

UČITELJI SE SPOZNAVAJO S CESTNO - PROMETNIMI PREDPISI

Da bi bila s cestno - prometnimi predpisi seznanjena tudi šolska mladina, se je Avto - moto društvo na Jesenicah odločilo organizirati seminar za učitelje osnovnih šol. Seminar, ki ga obiskuje blizu 50 učiteljev in učiteljic jeseniške in okoliških osnovnih šol, je pričel v minulem tednu.

„Z Mošo sva bila skupaj v zaporu"

Radovljica, 16. marca.

Takoj drugo jutro, ko se je raznesla novica, da je v Parizu preminil predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, je naš sodelavec obiskal Janeza Pristavca, krojača iz Radovljice. Tovariš Pristavec je bil namreč leta 1924 v zaporu skupaj s tovarišem Mošo Pijade. — Takole nam je povedal:

»Ko sem bil leta 1924 zaradi naprednega in revolucionarnega gledanja na razvoj dogodkov zaprt v Požarevcu, sem se tamkaj spoznal tudi s tov. Mošo Pijadom, ki je tamkaj prav tako prestajal kazen. Sestajali smo se na dvorišču kaznilnice in kolikor se je le dalo razpravljali o aktualnih političnih dogodkih. Moša Pijade se je tudi v zaporu vedno odlikoval z jasnimi stališči. Bil je vseskozi revolucionar in predan Partiji. Nato ga nisem več videl, ker sem bil poslan v zapore v Sremsko Mitrovico.

Ponovno sem videl Mošo Pijada v Radovljici leta 1938. Takrat je bil Pijade sedem mesecev interniran. Vsak dan se je moral javiti na policiji in imel je omejeno gibanje. Toda čeprav so zasledovali vsak njegov korak, me je večkrat obiskal. Tudi tokrat smo se vedno pogovarjali o političnem položaju v tistem času. Dobro se še spomnim njegovih besed: ‚Veš, Janez, enkrat mora biti bolje in do tega bo slej ko prej prišlo'!

Zadnjič sem videl Mošo Pijada leta 1951, ko me je prav tako obiskal v Radovljici. Prišla sta skupaj z Djurom Salajem.

»Iz njegovih pogovorov,« je pripovedoval Janez Pristavec, »sem vedno razbral le eno samo željo: da bi čimprej zgradili socializem in omogočili našim delovnim ljudem boljše življenje...«

Toda ravno sedaj, ko bi lahko začel Moša Pijade v miru uživati prve sadove borbe za lepše življenje, za katero ni varoval svojih moči, je omahnil in ni ga več med nami...

I. A.

LJUDSKI SKUPŠČINI FLRJ BEOGRAD

Globoko in neizrekljivo užaloščeni spričo nepričakovane vesti o prerani smrti predsednika Ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije, tovariša Moše Pijada, Vam izrekamo globoko sožalje.

Naša žalost ob tej nenadomestljivi izgubi je toliko večja, ker se bolj kot kdajkoli zavedamo, da je nastala v vrstah tvorcev našega državnega in družbenega sistema in delavskega revolucionarnega gibanja vrzel, ki jo je le stežka zapolniti. S smrtjo Moša Pijade so jugoslovanski narodi izgubili človeka, ki je skoraj štiri desetletja izgoreval v delu in herojski borbi za pravice malih in zatiranih ljudi. Njegovo ime bo poslej neločljivo povezano z zgodovino naših narodov, s soustvarjanjem naše nove države, Komunistične partije Jugoslavije in z njeno idejno rastjo ter krepitvijo.

Njegova neustrašenost v borbi in požrtvovalnost pri izpolnjevanju svojih nalog, njegova doslednost in zgledno človekoljubje, bodo vedno služile kot svetal lik — primer sedanjim in bodočim rodovom graditeljev naše socialistične domovine.

Večna slava tovarišu Moši Pijadu!

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ

PREDSEDSTVU GLAV. ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE — BEOGRAD

Ob nenadni smrti tovariša Moše Pijade, Vam sporočamo izraze naše nepopisne žalosti in izražamo globoko sožalje.

S tovarišem Mošo Pijadem izgubljajo jugoslovanski narodi človeka, ki je vse svoje življenje posvetil boju za srečnejšo bodočnost delovnega ljudstva. Vsi Gorenjci se s ponosom spominjamo tistih težkih dni, ko je tovariš Pijade kratek čas prebil med nami in nas vzgajal, kljub temu da je bil interniran, v duhu naprednih idej socializma. Tem idejam je tov. Pijade ostal neomajno zvest vse življenje. V ognju boja za uresničenje teh idej je tudi zgorel.

Delo, ki ga je s tako zavestjo, predanostjo in nesebičnostjo, opravljal tovariš Pijade, vzpodbuja in obvezuje vse nas, da ga kljub težki, nepopravljivi izgubi še odločneje nadaljujemo. Pri tem nas bo vedno vzpodbujal preprost, človeški in delovni lik tovariša Pijade.

Večna slava neutrudnemu borcu za socializem tovarišu Moši Pijadu!

Okrajni odbor SZDL Kranj

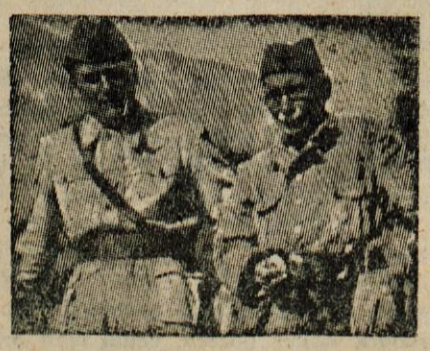

TITO IN MOŠA PIJADE — TOVARIŠA IN SODELAVCA V NARODNOOSVOBODILNI BORBI.

gorenjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Obveščam cenjene stranke, da sem preselila svojo delavnico iz Prešernove 1/I v Tomšičevo 28/I (Dom upokojencev). — **Duplančič Berta**, izdelovanje damskega, moškega in posteljnega perila, Kranj.

Prodam čebelnjak v okolici Šenčurja. Naslov v upravi.

Prodam inozemsko moško in žensko kolo, več kilogramov malo rabljenega motornega olja, sedečo kopalno banjo, dvojna vrata in eno hladilno omaro. — Kern, pekarna, Kranj.

Prodam tapeciran dobro ohranjen **otroški voziček.** — Perne, Orehek 68, Kranj.

Prodam ali zamenjam enostanovanjsko hišo primerno za manjšo obrt. — Primskovo 81, ob glavni cesti.

Prodam enostanovanjsko hišo z 700 kvadrat. metrov vrta na lepem sončnem kraju med Mohorjem in Joštom. Naslov v upravi lista.

Prodam 1,65 ha njive med Voklom in Trbojami. Naslov v upravi lista.

Kupim eno ali dvostanovanjsko **hišo** z vrtom nekje na Gorenjskem. Plačam takoj. Naslov v upravi lista.

Iščem gospodinjsko pomočnico z znanjem kuhe. Stanovanje in hrana v hiši. Nastop možen takoj. Naslov v upravi lista.

Iščemo opremljeno sobo kjerkoli v Kranju. — »Gorenjski tisk«, Kranj.

Prodam čisto nov desni vzidljiv **štedilnik** z bakrenim kotlom za vodo. — Reteče 63, P. Škofja Loka.

»Delikatesa« — Kranj **sprejme** dve pomožni knjigovodski moči. Ponudbe poslati najkasneje do 25. marca t. l.

Gradbeno podjetje »Remont« Tržič **sprejme** v službo samostojnega električarja za delo na cestni razsvetljavi in hišnih instalacijah in popravilih. — Prijave pošljite na upravo podjetja. — Nastop službe takoj. Plača po tarifnem pravilniku.

KINO

KINO »RADIO« JESENICE

20. in 21. marca, amer. barvni film »SIN ALI BABE«, ob 18. in 20. uri.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

21. marca, mehiški film »MEHIKA V PESMI«, ob 18. in 20. uri.

KINO ŽIROVNICA

20. marca, amer. film »PRELOMNICA«.

KINO DOVJE MOJSTRANA

20. in 21. marca, mehiški film »MEHIKA V PESMI«.

KINO RADOVLJICA

20. marca, ameriški pustolovski film »UPOR NA LADJI BAUTI«, ob 17.30 in 20. uri.

GLEDALIŠČE

»PREŠERNOVO GLEDALIŠČE« KRANJ

Četrtek 21. marca ob 16. uri zaključna predstava za sindikat tovarne »Iskra« in izven. Armand Salacrou: »NOČI JEZE«.

TRŽNI PREGLED

V ŠKOFJI LOKI

Preteklo soboto smo na živilskem trgu v Škofji Loki zabeležili naslednje cene: zelje glave 40—50 din kg, kislo zelje 50 dinarjev kg, kisla repa 20 din merica, cvetača 150 din kg, radič 20—25 din merica, motovilec 20—25 din merica, regrat 20—25 din merica, jabolka 50 dinarjev kg, čebula 100 din kg, česenj 7—10 din komad, por 5—7 din komad, črna redkev 5 din komad, sladka smetana 150 din liter, sirček 12 din komad, jajca 13—14 din komad, peteršilj 10 din sveženj, korenje 15 din kg, suhi fižol 65 din liter, surovo maslo zavitek 100 din, čebulček 350—400 din liter.

§§ S SODIŠČA

TRDOVRATNOST NA RAZPRAVI JI NI KORISTILA

V poslovalnici Kmetijske zadruge Lukovica na Prevojah nimajo srečne roke pri izbiri odgovornega - vodilnega kadra. V preteklih dneh se je morala pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani zagovarjati poslovodkinja Marija Osolnik zaradi poneverb in zlorabe uradnega položaja. Po izvedenčevem pregledu in po pričevanjih souslužencev je bilo obdolženki dovolj prepričljivo dokazano, da si je v času od 1. januarja do 29. oktobra 1956 postopoma prisvojila od izkupičkov v poslovalnici najmanj 146.716 dinarjev. Ugotovljeno je bilo tudi, da je na svojo roko dvigala prodajne cene pri raznih proizvodih — pri rižu, žarnicah, pralnem prašku itd. in se okoristila tudi s to manipulacijo za neugotovljen znesek. Toda to ji še ni zadostovalo. Začela je še s prekupčevanjem, nakupila od raznih privatnikov saharin, cimet, poper, zdrob in drugo ter le-to prodajala v poslovalnici strankam na svoj račun in za svoj žep. Brez dovoljenja je nekaterim strankam posojala določene zneske.

Obdolženka je ugotovljeni primanjkljaj sicer priznala, ni pa hotela priznati prisvajanja in okoriščanja. Čeprav ni mogla trditi, da bi blago ne bilo v redu dobavljeno in prevzeto, niti da bi kdo drugi v poslovalnici segal po njem in ji je bilo dokazano, kako so se primanjkljaji večali od inventure do inventure, je ostala trdovratna in si — enostavno ni znala razlagati, odkod so primanjkljaji? Ko ji je predsednik senata predočil, da si je pa istočasno gradila hišo in jo vprašal, odkod so se vzela ta sredstva, ko njen mož nima redne zaposlitve, sama pa tudi ne visokega zaslužka, prav tako ni vedela povedati nič prepričljivega. Rekla je, da je sredstva zato pač preskrbel mož, kje jih je dobil, pa ona ne ve! Vendar ji je to povedal — proces sam.

Sodišče je Osolnikovi prisodilo 1 leto in 2 meseca zapora in razen tega tudi plačilo povzročene škode.

Taki in enaki primeri se v naših podjetjih žal še vedno pojavljajo, vendar lahko ugotovimo, da jih naša revizijska služba vedno hitreje odkriva.

J.

NE POZABITE: NAROČNIKI »GLASA GORENJSKE« SO VISOKO ZAVAROVANI PROTI NEZGODI!

STRELSKA DRUŽINA IZ GORENJE VASI GOSTOVALA V JAVORJAH

Strelska družina iz Gorenje vasi je bila prejšnjo nedeljo gost pri javorniških strelcih. Na tekmovanju je nastopilo 35 članov.

Cr

»AVTOPROMET«, KRANJ uvaja z 18. 3. 1957 direktno povezavo proge Golnik in Preddvor z Ljubljano tudi ob delavnikih in sicer

Odhod iz Preddvora	ob 6,05 h	Odhod iz Ljubljane	ob 11,20 h
Odhod iz Golnika	ob 6,00 h	Prihod v Kranj	ob 12.00 h
Odhod iz Kranja	ob 6,40 h	Odhod na Golnik	ob 12,00 h
Prihod v Ljubljano	**ob 7,20 h**	Odhod v Preddvor	ob 12,30 h

Od 18. 3. 1957 dalje bo vozil na progi Preddvor—Kranj še dodatni avtobus in sicer: Odhod iz Preddvora ob 6,05, 6,30 in 7,35 (prej 6,20,7,20). Iz Golnika ob 6,00 (prej 6,20), na Golnik ob 12,00 (prej 11,45). — Cena: Preddvor—Ljubljana 180 din in Golnik—Ljubljana 180 din. — Potniki, poslužujte se ugodne zveze!

GORENJSKA ŽALUJE

Gorenjska žaluje... Žaluje skupaj z vso domovino.

Žaluje za velikim človekom, ki je vse svoje moči vložil v delo, s katerim je svojemu narodu kazal pot v lepšo bodočnost.

Žaluje za njim, ki je življenje žrtvoval svojemu ljudstvu, za njim, ki se je do zadnjega diha boril za pravico, za to, da bi sinovom in hčeram domovine ustvaril vse tisto lepo, česar sam v mladosti ni imel.

Moše Pijada ni več...

Prezgodaj je omahnila njegova delovna roka.

Iz hiš po vsej Gorenjski visijo žalne zastave, zastave obešene na pol droga. Vse prireditve so do prihodnjega tedna preložene, tudi športniki v teh dneh ne bodo tekmovali. V kinih so sneli trakove s kinoprojektorjev, zavese v gledaliških dvoranah se v teh dneh ne bodo dvignile. Po vseh krajih so žalne komemoracije.

Vse žaluje...

BRZOJAVKA ZVEZI NOVINARJEV JUGOSLAVIJE — BEOGRAD

Novinarji podružnice Društva novinarjev Slovenije v Kranju smo se danes zbrali na komemoraciji ob smrti predsednika Zvezne ljudske skupščine in člana Zveze novinarjev Jugoslavije Moše Pijada.

Vest o njegovi smrti nas je globoko pretresla in užalostila, saj smo z njim izgubili uglednega člana naše organizacije in enega najboljših sinov naše domovine.

Kranj, 16. marca 1957.

Podružnica Društva novinarjev Slovenije — Kranj

KOVINARSKE JESENICE ŽALUJEJO

Jesenice, 17. marca. — Jeseniški železarji so počastili spomin na Mošo Pijada že včeraj. Točno ob 13. uri so prenehali z delom in imeli žalne komemoracije v vseh obratih. Podobne žalne svečanosti so bile tudi v vseh drugih podjetjih in ustanovah na Jesenicah.

U.

SVEČANOST V KRANJU

Kranj, 16. marca.

Danes popoldne je bila v Kranju skupna žalna svečanost Okrajnega odbora SZDL in Okrajnega komiteja ZKS. »Vest o nenadni smrti predsednika Ljudske skupščine FLRJ se je tako nepričakovano razširila med nami, da smo preveč nepripravljeni, da bi lahko ocenili kakšna vrzel je nastala z izgubo pokojnega Moše Pijada,« je med drugim dejal predsednik OLO Kranj, tovariš Milenko Košmelj. Za tem je na kratko orisal življenjsko pot pokojnega Moše. Po tem, ko so z enominutnim molkom počastili spomin pokojnega Moše Pijada, so poslali žalne brzojavke Izvršnemu komiteju Centralnega komiteja ZKJ, Predsedstvu glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije in Ljudski skupščini FLRJ v Beogradu.

V KAMNIKU

Tudi Kamničani so se z žalnimi svečanostmi pridružili žalovanju jugoslovanskega ljudstva za tovarišem Mošo Pijadem. V nedeljo je bila v Kulturnem domu namesto občinske konference Zveze komunistov tiha komemoracija. Občinski ljudski odbor, Občinski komite ZKS in Občinski odbor SZDL so odposlali v Beograd sožalne brzojavke.

ŽALNA KOMEMORACIJA V ŠKOFJI LOKI

Škofja Loka, 16. marca. — Dopoldne ob 9. uri je bila v Škofji Loki komemorativna slavnost za pokojnikom Mošo Pijadom. Več sto ljudi se je zbralo v dvorani »Partizana« odetih v črno. Po žalostinki godbe na pihala KUD »Tone Šifrer« je govoril o pokojniku **Ivo Puhar.**. Dejal je med drugim: **»Z globoko bolestjo občutijo vsi naši narodi nepremostljivo vrzel, ki jo je zapustil s svojo smrtjo predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade.«**

Po enominutnem molku so se udeleženci žalne svečanosti razšli.

K. J.

OLO sprejel družbeni plan in proračun

Proizvodnost dela v industriji se bo letos povečala za 4,3 % in ne le za 1,7 % kot je bilo prvotno predvideno — Poprejšnja načelna razprava in predlogi občin so družbeni plan izpopolnili — Več investicij v stanovanjsko in komunalno dejavnost — Letošnja delitev proračunskih sredstev bolj upošteva občine.

V petek dopoldne je Okrajni ljudski odbor Kranj sprejel družbeni plan in proračun za l. 1957 ter program gozdnih pospeševalnih del in ukrepov za pospeševanje kmetijstva v letu 1957.

Iz obrazložitve predloga družbenega plana in proračuna, ki jo je podal predsednik Sveta za družbeni plan in finance OLO tov. Pavle Tolar, povzemamo nekaj glavnih misli in podatkov.

Obširna, plodna razprava na zadnji seji OLO ter predlogi občin so omogočili izpopolnitev predloga družbenega plana in proračuna. Svet za družbeni plan je na osnovi smernic zadnje seje ponovno proučil problematiko. Ugotovil je, da bo moč doseči 6,6 % in ne le 4 % večjo raven industrijske proizvodnje v primeri z lanskim povprečjem, proizvodnost dela v industriji pa se bo na ta način lahko povečala najmanj za 4,3 % (in ne le 1,7 % kot je bilo predvideno v prvotnem predlogu) v primeri z lanskoletno. Predvideno novo delovno silo bo treba s tem v zvezi zaposliti neposredno v proizvodnji in ne na režijskih in upravnih delovnih mestih. Industrija — predvsem kovinska, lesna, tekstilna in čevljarska — naj bi bolj izkoristila možnosti kooperacije in specializacije proizvodnje.

Svet za družbeni plan in finance je upošteval priporočilo zadnje seje OLO, da je treba konkretneje formulirati smernice za ukrepe, ki naj pomagajo izpopolniti trgovino. Prizadevanja po modernizaciji zasebnih gostišč pa naj bi uresničevali tudi s pomočjo kreditiranja občinskih investicijskih sredstev, kot je to predlagala kranjska občina. Obrt naj bi razvijali tudi s pomočjo kooperacije z industrijo.

Glede uporabe okrajnih investicijskih skladov je v družbenem planu težnja, čeprav še skromna, na izdatnejše investiranje v stanovanjsko komunalno dejavnost na račun industrijskih naložb. Hkrati je pričakovati, da bodo ljudski odbori letos smotrneje uporabljali razpoložljive investicijske sklade. V smernicah za investicijsko politiko je upoštevana tudi že večkrat poudarjena zahteva odbornikov OLO in občin, da je treba določiti solidnejše osnove za dolgoročnejšo okrajno investicijsko politiko. V ta namen je OLO na petkovi seji izvolil tudi komisijo, ki bo pripravila program gospodarskih investicij. Pozitivno je v družbenem planu tudi to, da krepi materialno osnovo delavskega upravljanja s tem, ko določa podjetjem sredstva skladov za samostojno razpolaganje v najvišjem možnem odstotku (40 %), da se bodo lahko bolj lotila rekonstrukcij svojih obratov.

Predsednik Sveta za družbeni plan in finance je v svoji obrazložitvi navedel tudi pripombe in predloge posameznih občin, ki jih je bilo deloma moč v družbenem planu upoštevati, deloma pa ne. Hkrati je tovariš Tolar obrazložil tudi predlog okrajnega proračuna. Udeležba okrajnega proračuna na skupni proračunski kvoti znaša 526 milijonov, razen tega pa je v proračunu zajetih tudi 12 milijonov kot prispevek okrajnega investicijskega sklada za pospeševanje turizma, znesek 1,029.000 din pa pripada proračunom občin. V lanski proračunski kvoti je bil okrajni proračun udeležen s 35,9 %, letos pa s 33,8 %. medtem ko so bili občinski proračuni lani udeleženi s 64,1 %, letos pa s 66,2 %. Letošnja delitev sredstev za proračune torej krepi materialno osnovo za delo občin.

LEDINA JE ZORANA

Družbeno upravljanje zagotavlja napredek v zdravstveni službi

V četrtek, 14. t. m. je bilo v Kranju posvetovanje upravnikov in predsednikov upravnih odborov zdravstvenih domov, upravnikov bolnic ter predsednikov občinskih svetov za zdravstvo, na katerem so razpravljali o zdravstveni službi na Gorenjskem. Navzoča je bila tudi predsednica Sveta za zdravstvo LRS Olga Vrabičeva, sekretar republiškega sveta za zdravstvo Lojze Piškur, pomočnik sekretarja dr. Tone Ravnikar ter strokovni svetovalec Izvršnega sveta LRS dr. Brocič.

Kolikor lahko povzamemo iz poročil upravnikov posameznih zdravstvenih zavodov in ustanov, se je zdravstvena služba z uvedbo družbenega upravljanja v vseh občinah kranjskega okraja znatno izboljšala. Ledina je zorana. Upravni odbori in sveti za zdravstvo so na pravi poti, vendar se bodo morali od zgolj materialnih in personalnih zadev še odločneje usmeriti v reševanje splošne zdravstvene problematike. Preventivno delo — to je preprečevanje bolezni — mora postati osrednji cilj vsake zdravstvene ustanove. Denar, ki ga bodo občine vložile v te namene, se bo dobro obrestoval. Preventivnega dela se bodo morali oprijeti vsi zdravniki, četudi ga nekateri starejši skušajo prepustiti svojim mlajšim kolegom. Žal, študij potrebnega znanja ni nudil študentom medicine ne prej in ne zdaj. Vsi morajo na lastno pobudo iskati novih delovnih metod.

Zdravstvena služba se zadnje čase uspešno širi iz mest na podeželje. Zlasti mreža posvetovalnic za žene in otroke se je v nekaterih občinah vidno povečala, vendar delujejo posvetovalnice ponekod na deželi le enkrat ali dvakrat v mesecu. Pogosteje to zaradi pomanjkanja zdravstvenih delavcev za sedaj še ni mogoče.

Potrebe po zdravniškem kadru, predvsem po medicinskih sestrah, bolničarkah in babicah so tudi na Gorenjskem precejšnje. Patronažna služba prav iz teh vzrokov ni dovolj razvita. V Kranju je že ustanovljen patronažni center. Sestre obiskujejo in nadzorujejo vse družine z otroci do enega leta starosti in so najtesneje povezane s porodnišnico. Tudi babice so polno zaposlene. Njihov cilj mora prav tako ostati preventivna služba. Število porodov na domovih zelo upada. Le v oddaljenejših predelih (bohinjski kot) se žene manj pogosto odločajo za porode v bolnišnici.

Potrebe po medicinskem kadru si posamezne občine skušajo zagotoviti s štipendiranjem. Predvsem primanjkuje na Gorenjskem zobozdravstvenih delavcev. To velja za vse občine. Samo v Kranju bi potrebovali kar 26 zobarjev. Žal, v nekaj letih stvar še ne bo rešena, ker prihaja iz šol premalo zobozdravstvenega naraščaja.

S tem v zvezi se pojavlja tudi stanovanjsko vprašanje. Marsikje bi dobili zobozdravnika ali dentista, če bi mu lahko nudili ustrezno stanovanje.

Z materialnimi težavami se pri uresničevanju načrtov za gradnjo oziroma adaptacijo zdravstvenih domov pehajo povsod. Brez ustreznih prostorov se zdravstvena služba ne more razvijati. Glede na število prebivalstva in razvito industrijo bi mesta kot so Jesenice, Tržič, Radovljica in Kranj morala imeti čimprej primerne zdravstvene domove. Pa tudi v Železnikih, Boh. Bistrici, Cerkljah in drugod bo treba že zdaj misliti na gradnjo. Kranjska občina bo letos dodelila za nadaljevanje gradnje zdravstvenega doma 37 milijonov dinarjev. Stavba bo dograjena šele do tretje faze. ObLO Radovljica be prav tako moral investirati del sredstev za zdravstvene potrebe.

Posamezne komune bodo morale planirati tudi več izdatkov za preventivo. Za to vejo zdravstvene službe se bodo morale odločiti zlasti obratne ambulante, ki so zdaj šele na začetku poti. Upravni odbori teh ambulant bodo morali zainteresirati podjetja, da jim bodo nudila vso pomoč. V »Iskri« doslej s tem niso imeli težav. »Tiskanina« bo tudi postopoma investirala okoli 14 milijonov dinarjev za preureditev ambulante. »Inteks« za to ne kaže dovolj razumevanja, medtem ko v »Savi« za preureditev ambulante ni pogojev zaradi pomanjkanja prostorov.

Ob zaključku posvetovanja je dr. Ravnikar povedal tudi nekaj misli glede specializacije zdravnikov. Tendenca po specializaciji se marsikdaj pojavlja zaradi negotovosti in nesamostojnosti nekaterih mladih zdravnikov, ki se boje dela na terenu. Čakalnice so povsod prenapolnjene in zdravnik splošne prakse piše le recepte, nima pa časa za strokovno izpopolnjevanje. Splošne zdravnike moramo razbremeniti, mlajše pa pošiljati na teren bolj pripravljene kot doslej. To se bo uresničilo šele tedaj, ko bomo pomnožili njihovo število.

Sekretar Sveta za zdravstvo LRS tovariš Piškur je omenil nekaj organizacijskih pomanjkljivosti in med drugim poudaril, da bo potrebna večja povezava bolnic z ostalo zdravstveno službo. Govoril je tudi o strokovnem izpopolnjevanju, čemur bodo zdravstveni domovi morali posvetiti več pozornosti. V bodoče bo potrebno tesnejše sodelovanje med upravnimi odbori, občinskimi sveti za zdravstvo, ljudskimi odbori in družbenimi organizacijami. Upravni odbori naj bi več razpravljali o splošni zdravstveni problematiki, s katero naj bi seznanjali zbore volivcev in ljudske odbore.

Posvetovanje je pokazalo, da smo dosegli na področju zdravstva dokajšen napredek. Upravniki zdravstvenih domov so se seznanili z razmerami drugih zavodov in izmenjava izkušenj bo prav gotovo ugodno vplivala na njihovo delo. Ta posvet bo tudi občinske svete za zdravstvo vzpodbudil k intenzivnejšemu delu.

J. O.

Priprave na 25. maj —

DAN MLADOSTI

Praznovanje rojstnega dne tovariša Tita postaja z letošnjim letom praznik radosti in pregled uspehov naše mladine in pionirjev, saj ga letos na predlog tovariša Tita prvič praznujemo kot Dan mladosti. Naši uspehi — prevsem uspehi naše mladine dobivajo s tem izredno pomembnost, saj jih bomo manifestirali v času, ko prav vsi izražamo veliko ljubezen in simpatije do tovariša Tita. Marsikje se na praznovanje že pripravljajo. Med prvimi so seveda pionirji, ki se v teh dneh vključujejo v tekmovanje, ki ga je razpisala okrajna zveza DPM in OK LMS. Na iniciativo okrajnega komiteja LMS bodo vse prireditve po občinah, kar omogoča množično udejstvovanje mladine. Pripravljalni odbori bodo skrbeli, da v občini ne bo društva in organizacije, ki se ne bi pripravljal na proslavljanje Dneva mladosti. V maju bodo po občinah večje mladinske in pionirske manifestacije združene z nastopi, zborovanji, predavanji itd. Mladina se bo prijavljala tudi v delovne akcije. Vajeniška mladina pa bo na letošnji 25. maj praznovala dan vajencev. Pripravila bo različne razstave.

Prijatelji mladine, ki delate v organizacijah ZK, SZDL, sindikatu, organih samoupravljanja, sodelujte pri pripravah za Dan mladosti. Društvo naj tekmuje z društvom, organizacija z organizacijo, občina z občino itd. Z živahnim delom bomo najlepše dokazali kako spoštujemo, cenimo in ljubimo tovariša Tita.

22

Mnogo raje je imela njegovo sestro Tildo, čeprav je bila tudi ta precej robata. Kljub temu pa je opazila, da ima fant nekaj na sebi, kar jo je nehote prevzemalo. Ni vedela, kaj naj bi to bilo, zdelo se ji je, da je to njegova moč, surova, neobrzdana sila, ki je vela od njega. Bilo ji je, kakor da ji je ta moč všeč in se je hkrati nekoliko boji.

Zavrgla je te misli. Končno je bratranec in njen najemnik, mora se porazgovoriti z njim. Odprla je stensko omarico, vzela iz nje steklenico vina, ki je ostalo od sedmine in ga povabila k mizi.

„Natoči si in pij, da boš imel srečo pri kovačiji!"

Prišel je, si nalil vina, vzdignil kozarec in ga spet postavil nazaj.

„A ti ne boš pila?" Najemna pogodba velja za oba, zato moraš tudi ti piti!"

Tisti njegov odločni „moraš" jo je presenetil, vendar si je prinesla kozarec in pila z njim. Dominik si je obrisal usta in zadovoljno menil:

„Na dobro srečo, sestrična! Upam, da se bova ob letu pogodila za naprej."

„To se bo še videlo," je odvrnila previdno. „Ljudje menijo, da sem oddala prepoceni."

Dominik se je zasmejal in zaupljivo udaril po njeni roki, ki je počivala na mizi. „Kaj pa misliš? Ali ne veš, da sem v to stvar zastavil vso svojo doto? Če pogorim, mi stari ne bo dal niti groša več!"

Njegova prostodušnost jo je spravila v zadrego, dejala si je, da bi mu le morala povedati tisto o Globočniku, toda ni se mogla odločiti. Počasi je srkala vino, ki je že zaudarjalo po kislem in ga spet ogledovala. Od blizu se ji je zdel njegov obraz mlajši in prijetnejši. Ko se je smejal, je kazal volčje zdrave, bele zobe in v očeh so se mu utrinjale žive iskre. Potem pa je postal spet moški in resen. Naslonil se je na stolu in rekel:

„Danes sem si ogledal oba vigenca. Škoda je že velika. Spodnji je še dober, zgornji pa razpada."

„V spodnjem so delali vse do očetove smrti."

„Saj se pozna. Zgornji pa najbrž že več let stoji? Ampak vreden je veliko. Pomisli, da ima dvanajst ognjišč in pri vsakem ognjišču tri nakovala. Lahko bi v njem delalo sedemdeset ljudi! Spremisli, kakšna bogatija je morala nekoč biti v tej hiši."

„Ko so bili moj oče mladi, je v naših vigencih delalo osemdeset ljudi," je ponosno povedala Ana.

„Misliš, da bi se zdaj več ne dalo?"

„Časi so hudi."

Dominik je nejevoljno stresel z rameni. „Kakšni časi! Ljudje neprestano stokajo in se pritožujejo. Jaz mislim, da je treba na pravem koncu zgrabiti, pa gre delo od rok. Žebljev, kakršne delamo kovači, tovarne še dolgo ne bodo delale. Na Savi so sicer prekleto zrasli, ampak tem gospodom gre za druge stvari. Z njimi se seveda nikoli ne bomo mogli meriti. Oni imajo velikanske stroje, mi pa samo ognjišča, nakovala in kladiva. Ampak zgrabiti je treba, pa gre."

„Še Špan je moral odpustiti ljudi," je ugovarjala Ana. „Rogovilc in Majdnik komaj še držita svojo „bando" skupaj. Hetori dela samo pri petih ognjiščih, včasih pa je bil ves spodnji konec njegov!"

„Tile, seveda. Zakaj pa železniški Globočnik ne omaga? Ker se zna obrniti!"

„Globočnik pač, on ima vpeljano," je rekla Ana. Ker je že beseda nanesla na fužinarja, se je hitro odločila, da bo vseeno povedala, kako in kaj. Prej ali slej bo izvedel, torej je najbolje, če izve takoj. „Globočnik mi je rekel, da bo prišel pogledat naše vigence. Za nečaka bi rad vzel v najem."

Dominik se je pomračil. „Za Rudija?" je vprašal zamolklo.

IZ ŽIVLJENJA MOŠE PIJADA

Tov. Josip Broz Tito je leta 1935 po prestani robiji napisal daljše poročilo o razmerah na robiji z naslovom »Iz življenja komunistov na robiji v Jugoslaviji«. Iz tega poročila povzemamo odlomke, ki prikazujejo lik pokojnega Moše Pijade, ki je tudi v ječi ostal neomajen borec in revolucionar.

»Tu navajam kratek odlomek iz mojega srečanja in doživetja z M. Pijado, ki že 10 let trpi v kaznilnicah Jugoslavije. Pravim v kaznilnicah zato, ker so tovariša Pijado skupaj s še nekaterimi tovariši že dvakrat premestili iz Mitrovice v Lepoglavo in nazaj iz Lepoglave v Mitrovico. To pogosto premeščanje iz kaznilnice v kaznilnico se dogaja zato, ker režim meni, da so ti ljudje nevarni miru in redu v kaznilnicah, če ostanejo dlje na enem kraju. Ta premeščanja so združena z raznim trpinčenjem, ki ga počenjajo tako žandarji na poti, kakor tudi uprava kaznilnice, kamor tovariši pridejo. Zaradi takšnih premestitev in trpinčenja je izgubil svoje mlado življenje tovariš Zlatko Šnajder.

Navajam primer, kako tovariše trpinčijo, ko jih gonijo iz kaznilnice v kaznilnico: Tovariš Pijade mi je pravil, brž ko je prvikrat prišel v Lepoglavo: ‚Ko so nas v Mitrovici prignali na dvorišče, so nam začeli žandarji groziti, da nas bodo pobili ko zajce, če bi se med potjo le ganili. Nato jih je hujskal še upravnik kaznilnice, znani sadist in krvnik komunistov v Mitrovici, Pušić. Žandarji so nas vso pot spremljali z grožnjami in psovkami. Jaz in moji trije tovariši smo dobili vtis, da se žandarji res pripravljajo, da bi nas pobili, potem pa razglasili, da smo hoteli pobegniti.

NA II. ZASEDANJU AVNOJ — MOŠA PIJADE SEDI LEVO OB PREDSEDNIKU TITU.

To je bilo leta 1929 in 1930 v »modi«. Ko smo prispeli na postajo v Lepoglavi, je bila temna noč (do kaznilnice je kakih 800 korakov). Žandarji so se postavili za nami in nam zagrozili, da bodo takoj streljali, brž ko bi opazili kako sumljivo gibanje. Tako smo prehodili to pot v razpoloženju na smrt obsojenih, pričakujoč vsak trenutek, da bodo počili streli, ali da nas bodo zabodli v hrbet.' To počenjajo na ukaz hlapcev krvavega režima, da bi tako priredili borcem delavskega razreda predsmrtne trenutke. M. Pijade je prišel v Lepoglavo s tovariši Čakijem, Gruberjem in Čipčićem. Dotlej pa smo bili v Lepoglavi samo trije komunisti, ker smo bili obsojeni, preden je prišla na krmilo vojnofašistična diktatura, državno sodišče pa je vse pošiljalo v Mitrovico.

Prihoda tovariša M. Pijada smo bili zelo veseli, zlasti jaz. Meni se je posrečilo dobiti ga za delo v kaznilniški električni centrali, kjer sem tudi jaz delal kot elektrotehnik. Tu sva ostala skupaj, dokler me za kazen niso premestili v mariborsko kaznilnico. Tu sem imel priložnost spoznati značaj in življenje tega našega tovariša, ki je bil leta 1925 obsojen na 20 let robije, in vse to zaradi muhavosti režima, ki je takrat mislil s to kaznijo zastrašiti S. Radića, ko je le-ta potoval po Evropi in se napotil celo v Rusijo. Tovarišu Pijadu so to kazen pozneje znižali na 12 let (lani je bil tudi on med drugimi obsojen na dve leti, ker je prepeval revolucionarne pesmi, tako da mora presedeti skupaj 14 let robije). Tovarišu Pijadi je zdaj kakih 48 let, zaradi muk, ki jih je doslej prestal na robiji, pa je videti mnogo starejši, Tovariš Pijade je študiral na slikarski akademiji v Münchenu še pred vojno. Pozneje je kot umetnik delal v Parizu, kjer je bil večkrat lačen kakor sit. Med svetovno vojno se je mudil v Makedoniji, kjer je bil nameščen na neki gimnaziji kot učitelj risanja in je nekaj časa celo nadomestoval ravnatelja gimnazije. Takoj po vojni je zapustil državno službo, zapustil slikarstvo in se kot komunist posvetil novinarstvu. Na prvem jugoslovanskem novinarskem kongresu v Sarajevu leta 1920 je bil izvoljen za prvega tajnika tega združenja, ki je bilo ustanovljeno na tem kongresu za vso SHS. Njegovo ostro pero je često zadelo nasprotnike delavskega razreda v SHS. Urejeval je in neutrudljivo delal za razne komunistične časnike in revije. Po prepovedi Partije in revolucionarnega tiska je svoje delo nadaljeval, dokler ga končno niso aretirali in leta 1925 zaradi tiskanja ilegalnega partijskega glasila obsodili na 20 let robije. Ko je prišel na robijo, ni klonil, ni prekrižal rok. Videl je, kaj manjka delavskemu razredu Jugoslavije, videl je, da je treba prevajati marksistično literaturo. Delavskemu razredu v Jugoslaviji je bila potrebna marksistična izobrazba, to največje orožje v boju proti buržoaziji. Lotil se je dela. S pomočjo še nekega tovariša je prevedel v naš jezik veliko Marxovo delo »Kapital«, prevedel je tudi »Bedo filozofije« in še nekatera dela. S temi svojimi deli je storil proletariatu naše države velikanske usluge. Svojo komunistično dolžnost je doslej dostojno izpolnjeval.

Tovariš Pijade se na robiji ukvarja tudi s slikanjem. Ker je kaznilnica obzidana z visokim zidom, smo uredili zadevo tako, da je lahko slikal s strehe elektrarne, ki je ravna. Naslikal je več krasnih pokrajin. Ko je izčrpal obzorje s strehe, je začel slikati oblake, v čemer je res velik umetnik — to so njegove najlepše slike. Pri meni v elektrarni je s posebno ljubeznijo pazil na stroje, ko so obratovali. Često je izrazil željo, da bi postal delavec, kovinar. Drugače pa je še zmeraj tisti stari borec. Spričo kake krivice, ki jo stori uprava, zna vzrojiti ne glede na disciplinsko kazen, ki ga čaka. Nekoč je kaznilniški učitelj, ki je tudi režimski vohun, v kaznilnici pa tudi cenzurira pisma, mučil nekega mladega tovariša zato, ker v pismu ni nečesa napisal po učiteljevi volji. Pijade je šel k učitelju posredovat, in pri tem sta se sprla, ker je ta šolmošter nazval komuniste bandite. Učitelj je oba poslal na raport. Na raportu se je ravnatelj prepričal, da učitelj nima prav in hotel je kaznovati samo tistega mladega delavca, proti čemur je Pijade protestiral in zahteval, naj kaznujejo tudi njega. Seveda so mu ugodili in vrgli so ga v »samico«...

*

TITO IN MOŠA PIJADE V ELEKTRIČNI CENTRALI JETNIŠNICE V LEPOGLAVI. TITO JE PRIŠEL V JETNIŠNICO V LEPOGLAVI JANUARJA 1929 IZ ZAGREBA, MOŠA PIJADE PA IZ JETNIŠNICE V SREMSKI MITROVICI.

Naslednji odlomek iz knjige »Josip Broz - Tito — prispevki za življenjepis« prikazuje drobne iz herojskih dni pete ofenzive; v njem se spet srečamo s pokojnim Mošom Pijado — borcem za svobodo ter najožjim sodelavcem tov. Tita.

»Ko smo prišli iz soteske Sutjeske in se napotili ob prvih obronkih proti Milinkladam, sta se onkraj poti, iz temnega Kosura, zasvetila dva plamenčka in čez nekaj sekund sta prižvižgali čez nas dve granati ter udarili v sotesko, polno vojske, nekaj sto metrov za nami. Spet so s Kosura blisnili štirje plamenčki. Granate so treščile bliže. Nemci so ogenj čedalje bolj krčili. Tretjič nas je zasula prst, zadeli so našo kolono. Tito je bil na čelu. Na začelju je padel tov. Osmić, ki je v Prozoru prišel v Spremni bataljon.

Potem so topovi utihnili. Znočilo se je, z nočjo pa je začelo deževati. Hodimo po gozdu, ne spregovorimo niti besede, ker so položaji blizu. Ognja ne smemo prižgati. Kolona zaostaja. Minute minevajo. Za nami so še naše enote, ki morajo hitro na položaj. Pred menoj stopa čika Janko - Moša Pijade. Midva sva izgubila zvezo in ne veva, v katero smer naj greva. Govoriti ne smeva, marveč v dežju leževa v blato ter tipljeva po mokri travi in blatu, ne bi li našla odtisov konjskih kopit. Po njih sva našla pot.

Tako se je tisto noč kolona Vrhovnega štaba razcepila. Vtem ko je ves bataljon šel skozi Milinklade in sestopil v dolino Hrčavke, so prišli Tito, Marko, angleška vojna misija in vod tretje čete na vrh Milinklad šele, ko je bilo sonce že vzšlo. Tu je tovariš Tito izdal komandantu Četrte brigade Vadi Djuroviću povelja, potem pa smo odrinili naprej.«

22

85. — Istega popolne sta sedela v Joštovi krčmi Tonček in bivši brdski pisar. Obema so gorela tla pod nogami in ugibala sta, kako bi izmaknila glavo iz zanke. Tonček je prihajal z Mozolovine, kjer je moral naročiti Polonici, naj bo pripravljena, ker jo bo Nande čakal. Oba, pisar in Tonček, sta zaslutila, da jim hoče Groga ubežati, saj ga je pisar prav danes videl, kako spravlja svoje stvari in denar. »Hm, na Avstrijsko jo misli pobrisati, tam se prokleto malo menijo za tičke, ki praznijo francoske kase,« de pisar, »nas pa misli pustiti v tem soku.«

86. — Nekaj časa sedita in razmišljata o neprijetnem položaju.

Pa se spomni pisar današnjega biričevega oklica, da Francozi ponujajo za nagrado 500 frankov tistemu, ki bi vedel kaj bolj natančnega o roparjih; če pa ve, kako bi se ujel njihov vodja, dobi 1000 frankov, povrhu pa še kaznovan ne bo, če je bil sam pri tistem delu.

Hitro sta ugotovila, da sta istih misli. Pisar predlaga, naj gre Tonček k Poljaku, ker ta njega ne pozna, dobiček pa si delita.

Hitro plačata dekli, ker je krčmar nekam izginil, in odideta.

87. — V Kamniku je odšel Tonček h Gavriču in zahteval oskrbnika. Pisar pa je ostal na trgu in zamrmral: »Haha, dva ptička v eno zanko! Bom že poskrbel, da ne bo treba deliti tistih 1000 frankov.«

Ko je pisar videl, da se je oskrbnik z ženo odpeljal proti Kolovcu, je pohitel h komisarju Muleju in mu ovadil Tončka, da je obesil Vernazza. Pa tudi komisar je bil previden — pridržal je tudi pisarja v zaporu.

8. — V tistem trenutku, ko sta naša poštenjakoviča zapustila Joštovo krčmo in izginila za oglom, se je priplazil gostilničar iz zgornje shrambe, ki je bila tik nad gostilniško izbo, ter stopil na dvorišče.

»Čakajta, vraga!« je dejal tiho, »vama bom že zmedel to spletko.« Pobral je debel drenov cepec in krenil ob Bistrici navzgor proti planinam.